

Ismerjük fel a csodát!

Minden évben nagy reményekkel vágunk neki az év talán legizgalmasabb hónapjának, *Elul hónapnak*, ami azt ígéri, hogy képesek lehetünk arra, hogy saját magunkon túllépünk és tökéletesebbé emberré váljunk – **az új évre mi is megújuljunk.**

Csak egy kevés árnyékot vet erre a lelkesedésre *Ki távo* hetiszakasa, melynek oroszlánrészét az ún. *feddés* [tocháchá] alkotják¹, melyekben egyebek között ezt olvashatjuk:

„Elküldi az Örökkévaló hozzád az átkot, a pánikot és a bukást [...] hozzád kapcsolja [jád-bék] az Örökkévaló a csapást.” (Mózes 5., 28:20-21)

Ez az idei év azonban talán ebben is kivétel.

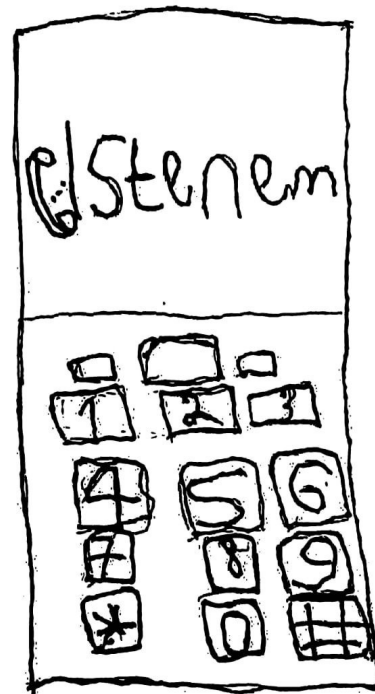
Az idén nem(csak) úgy olvassuk ezeket a sorokat, mint amik ránk vonatkoznak, hanem pontosan azokra, akik ellenünk támadnak.

Pontosan úgy, ahogyan Eszter könyvében olvashatjuk:

„Azon a napon, amikor a zsidók ellenségei azt remélték, hogy uralkodhatnak rajtuk, megfordult az [venáhápoch hu], és a zsidók uralkodtak az ő ellenségeiken.” (Eszter 9:1)

Ezen a héten ugyanis az Örökkévaló egy nagy csodát tett: pontosan azokat az eszközöket, amiket a zsidók elpusztítását célul tűző terror-szervezet, a Hezbollah azért vásárolt, hogy ellenünk törjön, óriási riadalmat, tömeges pánikot keltett az összes terrorista környezetében.

Az „átkot, a pánikot, a bukást”, és a „csapást”, ami az emberhez van „kapcsolva”, aho-

Farnadi-Jerusáلمي Sámuel rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjamin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 150 példányban.

¹ Sőt, maga a *feddés* szó is eleve szépítés, hiszen valójában főként átkokról van itt szó, amiket a Tóra hosszan sorol (Mózes 5., 27:15-26, 28:16-19). A Talmud is így fogalmazza meg a hetiszakaszok beosztását szervező elvet: „érjen véget az év és érjenek véget az átkai” (Megilá 31b).

gyan a hetiszakaszunk leírja, **ezúttal nem mi kaptuk meg, hanem éppen azok, akik az életünkre törnek.**

Miközben az egyszerű emberek a technika és a hírszerzés – valóban nem elhanyagolható – nagyszerűségét dicsérik, addig azoknak, akik tudatos szemmel figyelik a történelmet, észre kell venniük néhány apróknak, de kulcsfontosságú részletet.

Van ugyanis az a szint, ahol az ember nem irányíthatja a helyzetet. Még akkor sem, ha óriási hatalommal és vagyonnal rendelkezik. Egy ilyen szintű történésnél rengeteg apró „véletlen” van, ami a végeredmény sikerét vagy kudarcát eldönti.

Árulkodó részlet mindannyiunk számára, hogy miközben mindezidáig azzal vádolták népünket, hogy ártatlanok halálát okozzuk (lényegében figyelmen kívül hagyva, hogy ellenségeink nőket és gyereket használnak élő pajzsnak), most már ők is kénytelenek elismerni, hogy kizárólag a terrorszervezet tagjaihoz tartozó eszközök robbantak fel.

Vagyis immár az egyik legnagyobb erejük, a valótlanságokat terjesztő propagandájuk is pillanatok alatt hatalmasat veszített az erejéből.

Az az ember, aki képes arra, hogy a Teremtő Gondviselését felismerje a hétköznapi eseményeiben, láthatja az ismétlődő mintázatot:

a kilátástalannak tűnő helyzet egyetlen szempillantás alatt is képes az ellenkezőjére fordulni.

Nagyünnepek előtt a zsidó ember azon elmélkedik, hogyan szerezhetne érdemeket. Vagy úgy, hogy elszámol egész éves cselekedeteivel, vagy úgy, hogy „sávot vált”, és gyökeresen megváltoztatja a világhoz való hozzáállását, a világlátását és cselekedeteit.

Erre is utal az a tanítás, ami Purim ünnepét Jom Kipurhoz hasonlítja (*ld. Tikuné Zohár 57b*)².

Hogyan is hozhat a purimi vigadozás ugyanolyan engesztelést, mint a böjt és a megtérés?

Akkor, ha az ember képes arra, ha Purim teljesen evilági történéseiben felismerje a Teremtő gondoskodó kezét, levonja a következtetéseket, és saját életét is ehhez igazítsa.

Ugyanígy a mi esetünkben is, csak rajtunk múlik, hogy a történeteket ravasz emberek ügyes machinálásának vagy az isteni gondviselés keze nyomának értékeljük.

Történelmi léptékben nem is annyira régen volt a **hatnapos háború**, ami hasonló, csodálatos, hadtörténelmi szintű diadal volt, melynek nyomán számos katona felismerte a Teremtő gondoskodását, és odafordult Őhöz, ami nagymértékű Tórához fordulást, visszatérési hullámot indított el.

Az ilyen különleges, történelmi alkalmak, valamint Elul hónap és a nagyünnepek egyfajta spirituális gyorsvonathoz hasonlítanak, amire ha felszáll az ember, akkor jóval messzebbre juthat el, mintha csak a hétköznapi egyszerű erejére támaszkodna.

² Ennek nyelvi érdekessége az, hogy míg a *Jom Kipur* egy tisztán héber kifejezés, melynek szó szerinti jelentése: *engesztelés napja*, addig Purim ünnepe Eszter könyve szerint a perzsa *sorsvetés [pur]* szóból ered (9:26).

Mindezzel együtt, *Jom Kipur* neve a Tórában többes számban szerepel, *jom kipurim*ként (Mózes 3., 23:27), ami úgy is olvasható, hogy *Jom kePurim*, vagyis: „egy olyan nap, mint a Purim”. Azaz: *Jom Kipur* majdnem annyira szent, mint Purim – viszont végeredményben ez az összehasonlítás Purimot számítja szentebbnek!

A fenti gondolatmenet nyomán ezt megmagyarázhatjuk Bölcsseink azon tanításával, mely szerint a *szeregetből való megtérés [tesuvá méhává]* messzebbre képes elérni, mint a *félelemből való megtérés [tesuvá mijirá]* (*Jomá 86a*).

Sávuot mint Ros Hásáná – az első gyümölcsök és a smitá év

Miért olvasunk Ros Hásáná előtt *feddéseket, átkokat [tocháchá]*?

A Tórában két helyen, a *Bechukotáj* és *Ki távo* hetiszakaszban áll egy-egy hosszabb rész, ami részletesen ecseteli, hogy milyen büntetésben fog részesülni a zsidó nép, ha nem tartja be a Tórát.

A Talmud leírja, hogy Ezra, az írástudó (aki visszavezette a népet a babilóniai fogságból, és könyve a zsidó Biblia vége felé található meg) volt az, aki beosztotta a hetiszakaszok olvasását úgy, hogy szem előtt tartotta ezt az elvet:

„Érjen véget az év, és érjenek véget az átkai [tichle sáná vekilelotehá]” (Megilá 31b).

Emiatt kerül a mostani *Ki távo* hetiszakasz felsorolása nem sokkal Ros Hásáná elé, *Bechukotáj* felsorolása pedig Sávuot elé.

A Talmud azonban felteszi a kérdést: vajon Sávuot is nevezhető újévnek? Miért?

Azt a választ adja, hogy Sávuotkor ítéltetnek meg a fák gyümölcsei (ld. Ros Hásáná 16a), így bizonyos értelemben az is egyfajta megújulás.

A probléma ezzel csak az, hogy ha közelebbről megnézzük, akkor azt találhatjuk, hogy Sávuot ebből a szempontból egyáltalán nem egyedülálló – további 5 jelöltről ír a Misna³, melyek szintén alkalmas időpontok lehettek volna az átkok felolvasására!

Ezek szerint kérdés, hogy hogyan eshetett a választás éppen Sávuotra?

Mint említettük, Sávuot „újévét” a hagyomány a fák gyümölcseihez kapcsolja. Ez minden bizonnyal kapcsolódik ahhoz, hogy a Tóra is *első gyümölcsök [bikurim]* ünnepének nevezi Sávuotot (Mózes 2., 23:16), valamint a rabbinikus hagyomány is ettől az időponttól kezdve engedi meg a *bikurim*-gyümölcsösök bemutatását (*Bikurim* 1:3).

Ebből az információból kezd körvonalazódni a rejtélyes Ros Hásáná-Sávuot összefüggés. Ugyanis a Tóra pontosan a Ros Hásáná előtt olvasandó *tocháchá* szakasz előtt írja le a *bikurim* szertartás pontos részleteit – éppen a mi hetiszakaszunk első mondataiban (Mózes 5., 26:1-11).

Ha ezt a mintázatot felismertük, akkor az ellenpárját is könnyen megtalálhatjuk: Sávuot előtt, amikor a *Bechukotáj* hetiszakasz feddéseit olvassuk, nem sokkal előtte a Tórában tárgyalt központi téma éppen a hetedik, *smitá* év megtartása.

Innen megvan a válasz arra a kérdésre, hogy miért éppen Sávuot az, ami Ros Hásánához erősen kapcsolódik, és nem a másik 5 lehetséges újév. Ezért ez a két alkalom, mely előtt a feddéseket felolvassuk a Tórából.

Azonban az továbbra is kérdés, hogy milyen logikai összefüggés van Sávuot és Ros Hásáná, valamint a *smitá* és a *bikurim* fogalmi között?

Első pillantásra is észrevehetjük, hogy mindkét *micva* a mezőgazdasággal kapcsolatos. Fogalmuk azonban kiegészíti egymást: míg a *bikurim* lényege az, hogy kife-

³ *Peszáchkor* a gabona kerül megítélésre, *Szukotkor* a vizek (vagyis az éves esőzések), továbbá *Niszán hónap* a királyok újévének számát, *Elul hónap* az állatok tizedelésének, *Svát hónap* 15-e pedig a fákénak (*Misna, Ros Hásáná* 1:1-2).

jezzük a hálánkat a föld hozama miatt, addig a *smitá* éppen a föld pihenéséről, meghagyásáról szól. *Bikurim* és Sávuoat témája a termelés, míg a *smitá* és Ros Hásáná éppen az ellenkezője, a megállás.

Ez az alapvető felismerés számos részletet megmagyaráz. **Ros Hásáná és a nagyünnepi időszak a csendes elmélyülésé.** E rövid, néhány hetes időszak alatt több pihenőnapunk van mint az egész év bármely más részében. Ezzel szemben Sávuoatnál pontosan az ellenkezőjét találhatjuk: ez a legrövidebb ünnepünk, ami Izrael földjén egyetlen nappól áll⁴.

A két fogalom is utal egymásra: *bikurim* legelső gyümölcssei utalnak a Ros Hásáná által

jelképezett megújulásra, míg a *smitá*, mint hetedik év utal Sávuoat heteire (hiszen Sávuoat ünnepe héberül éppen ezt jelenti: *hetek*, az a hét hetes időszak, amit Peszáchtól kezdve számolunk).

Mindebből az a mintázat rajzolódik ki, hogy míg a Sávuoathoz kapcsolódó megújulás a *produktivitás* jegyében zajlik, addig Ros Hásáná éppen ellenkezőleg: ilyenkor a *pihenés* és az ezzel járuló befelé forduló önvizsgálat [*hitbonenut*] az, ami segíti a megújulásunkat.

Ennek felel meg a bikurim és a smitá egymást kiegészítő, szimbolikus micvája is: a bikurim az alkotásé, a smitá pedig a pihenésé.

Újra hétköznap reggeli ima a Rabbiképzőben!

Jövő héttől **szerda reggelenként 8:15-től** mindenkit szeretettel várunk!

Első alkalom: 2024. szeptember 25 / Elul 22,
Nicávim-Vájélech hetiszakasz.

Nem sietős ima, ismerős dallamok, rövid tanulás, reggeli és kávé! Gyertek!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este:** 17:28 és 18:26 között.

Szombat kimenetele: 19:29.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:32-ig.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb (ebben a zsidó évben utoljára!):

EZEN A HÉTEN! Szeptember 21-én, Ki távo szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!

---

⁴ Igaz ugyan, hogy ahogyan Sávuoatnak, úgy Ros Hásánának (vagy éppen Jom Kipurnak) sincsen félünnepe. Viszont mégis, Sávuoat egyedülálló abban, hogy miközben a nagyünnepi időszakban egyik ünnep éri a másikat, addig Sávuoat különálló szigetet képez az öt körülölelő hétköznapok rengetegében.